

Alex en Lore (foto: Wolfgang Waggmann)

Alex Oberholzer

(1938-2012)

Op 31 oktober 2012 is in Solothurn (Zwitserland) Alex Oberholzer overleden. Een man waaraan Stichting Oase en Springzaad, maar ook wij persoonlijk heel veel te danken hebben.

Toen we in 1989 dachten dat het goed zou zijn als er meer samenwerking zou komen tussen mensen die betrokken zijn bij heemtuinen, natuurtuinen en andere natuurrijke tuinen en we benieuwd waren of er in de ons omringende landen al een dergelijk netwerk bestond, troffen we in een boekwinkel tussen kloeke Engelse en Duitse natuurtuinboeken een heel klein bescheiden boekje aan, simpelweg getiteld 'Naturgarten'. Waarschijnlijk kwam het juist door het bescheiden formaat dat we het waagden contact op te nemen met de Zwitserse auteurs, Alex Oberholzer en Lore Lässer. Tot onze verrassing bleef het niet bij een briefwisseling, maar nodigden Alex en Lore ons uit naar Solothurn te komen om met hen verder van gedachten te wisselen over natuurtuinen en hoe die het best gestimuleerd kunnen worden. Door het formaat van het boekje waren we eerlijk gezegd wel enigszins op het

verkeerde been gezet: we hadden niet verwacht dat we terecht zouden komen bij een sprookjesachtige, grote villa. Prachtig natuurlijk, maar waren we wel op het juiste adres? De weelderig groeiende beplanting die de villa omgaf leek er wel op te wijzen. Toch maar aanbellen... Alex en Lore zelf bleken gelukkig heel gastvrije, bescheiden mensen die hun idealen met veel energie en liefde uitdroegen en in de praktijk omzetten. Al gauw bleek dat ze bij een internationale bijeenkomst in Engeland contact hadden gehad met Rob Leopold en Hein Koningen. Als we iets zouden gaan organiseren in Nederland dan moesten we beslist eerst contact met hen opnemen. Een gouden tip!

Alex liet ons bij dat eerste bezoek zien hoe hij de tuin rondom de PABO waar hij als biologieleeraar werkte ingericht had als natuurtuin. Zijn uitgangspunt daarbij was: "Wie sollen die Grünanlagen aussehen, damit ich mein Unterrichtsziel verwirklichen kann: nämlich die Beziehung und Liebe zukünftiger Kindergärtnerinnen und Lehrer zur Natur zu fördern? Wo hole ich Anschauungsmaterial, einheimische

Pflanzen und Tiere? Wo finde ich einen Tümpel, an dem die Schüler vielseitige Beobachtungsaufgaben lösen können? Müsste nicht die Grünanlage erweiterter Schulraum sein?"

Die laatste vraag heeft hij overtuigend met 'ja' beantwoord en met veel doorzettingsvermogen is de grote natuurtuin rond de PABO tot stand gekomen. Niet alleen voor zijn eigen PABO bleek de natuurtuin al gauw een groot succes, maar het goede voorbeeld deed ook goed volgen. Want veel studenten beseften dat zo'n groen schoolplein (minstens!) zoveel mogelijkheden bood voor de scholen en kinderdagverblijven waar zij zelf na afloop van hun studie gingen werken. Samen met Alex hebben we sindsdien veel van die locaties bezocht. Wij zagen hoe kinderen er heerlijk konden spelen en hoe deze groene schoolpleinen ook gebruikt werden in het onderwijs.

Voor ons was dat een heel belangrijke eye-opener. In 'onze' heemtuinen was natuureducatie weliswaar ook een belangrijk doel, maar we

Veel beelden en ideeën van 'ongerepte' natuur-speelplekken hebben we aan Alex te danken

Basisschool Luterbach

Naturgarten Ein Garten für Tiere Gärten für Kinder

hadden tijdens ons werk in Heemtuin Muntendam wel gemerkt dat de mogelijkheden toch beperkt waren. Enerzijds doordat de tuin te kwetsbaar was (zodat we het kinderen niet of nauwelijks konden toestaan van de paadjes te gaan), anderzijds omdat de tuin voor veel scholen te ver weg was. Zulke tuinen direct bij de school, die bewust niet al te kwetsbaar, en ook speelser waren ingericht, boden een serieus alternatief.

We hebben bij een van onze latere bezoeken aan Solothurn ook een dag meegemaakt van een door Alex op de PABO georganiseerde nascholingscursus voor (ecologisch) hoveniers. We bezochten op die dag natuurlijk meerdere scholen. Bekeken met elkaar wat daar (ondanks kindererosie) groeide en hoe de kin-

deren er speelden. In het theoriegedeelte besteedde Alex veel aandacht aan 'waar kinderen behoefte aan hebben'. Hij was opgeleid als etholoog en had dus veel ervaring in het goed observeren, dit keer niet van diergedrag, maar van het gedrag van 'in het wild' spelende kinderen. Hij heeft daar veel van geleerd en deelde zijn ervaringen graag met de hoveniers en leerkrachten, zodat de groene schoolpleinen zo optimaal mogelijk ingericht zouden worden om aan die kinderbehoeften tegemoet te komen.

Na het kleine boekje 'Naturgarten' volgden in de jaren '90 nog twee andere boeken, allebei weer geschreven samen met zijn vrouw Lore Lässer, maar dit keer wel uitgegeven in een groot formaat en met dikke kافت: 'Ein Garten für Tiere' en 'Gärten für Kinder'. Boeken die veel gelezen en gebruikt zijn (ook in Nederland) en die er toe geleid hebben dat Alex na zijn pensioen met volle kracht door kon gaan met lezingen/voordrachten en cursussen (in het hele Duitstalige gebied). Op hun beurt leiden deze activiteiten tot veel nieuwe projecten, tot aan Noord-Italië toe.

Naast groene school- en kinderopvangpleinen, kreeg hij ook steeds meer plezier en ervaring in groene buurtprojecten. Hij liet ze ons graag zien. Wij hebben Alex en Lore natuurlijk ook uitgenodigd voor tegenbezoeken in Nederland. Zij waren net zo verrast als wij destijds in Solothurn dat natuurtuinen er ook zo heel anders uit kunnen zien en vooral ook zo'n andere functie hebben. We hadden gehoopt elkaar te ontmoeten op de conferentie over speelnatuur in IJsland in mei dit jaar, in een voor ons allemaal zo'n andere omgeving en klimaatzone. Zij waren er niet, en wij hebben daar niet direct iets achter gezocht. In november kwam daardoor voor ons geheel onverwacht de rouwkaart, geheel in stijl, met een mooie kindertekening van een natuur-speelplek. En daaronder een treffend citaat van Goethe: "Wie alles sich zum Ganzen webt, eins in dem anderen wirkt und lebt."

Marianne van Lier en Willy Leufgen, december 2012

Foto's: Stichting Oase

Zo zag Alex natuurspeelplekken het liefste: - geïmproviseerd en ruig